

(*vkinek*) **II. biz** búzlik, szaglik; ~**le los pies** (*a*) bűdös a lába (*vkinek*)
cantar² **h 1.** ének; ~**de gesta** hősi ének, eposz; **Cantar de los ~es vall** Énekek éneke **2. eso es otro** ~ ez egészen más (dolog), az már más (kérdés)

Már ebből a két szócikkből is kitűnik, hogy a terjedelmi korlátok ellenére – hisz kisszótárról van szó – bőséges a példaanyag és a szerkesztők bőkezűen bálnak a frazeologizmusokkal is. A címszóként szereplő tulajdonnevek esetében feltüntetik a hozzájuk kapcsolódó szólásokat, szójátékokat, közmondásokat (itt megkérdőjelezhető, hogy miért lehet önmagában címszó olyan tulajdonnév, mint a *María*, az *Ana* vagy a *Montenegro*, ha a magyar megfelelő ugyanaz, vagy hasonló és nem kapcsolódik hozzá semmiféle szólás, kifejezés):

Martín h 1. Márton **2. San** ~ disznóölés ideje [*november 11. táján*]; **le llegar a su San** ~ **v. a cada cerdo/cochino le llega su San** ~ (i) majd megkapja, amit érdemel (ii) [*fenyegetésként*] jön még kutyára dér!

Guatemala földr Guatemala; **salir* de ~ y entrar en Guatepeor** cseberből vederbe kerül

A vonzati struktúrákat mindkét nyelven pontosan feltüntetik, nézzük példaként az *enseñar* szócikket:

enseñar 1. (*a*) (meg)tanít, oktat (*vmire*); ~ **a escribir** írni/írásra tanít **2.** (meg)mutat; ~ **la lengua** (*a*) nyelvet ölt (*vkire*); **¡ya te enseñaré yo!** majd én megtanítalak!, majd én megmutatom neked!

A nyelvtani információk világosak: megfelelő módon jelzik a főnevek nemét, a melléknevek alakját és mindig felhívják a figyelmet a rendhagyó vagy szokatlan névszói többes számra és azt is jelzik, ha ugyanaz a forma egyes és többes számban egyaránt

használatos: **sí h** (*t sz síes*) igen; **club h** (*t sz clubs/clubes*) klub; **abrelatas h** (*t sz is*) konzervnyitó.

A rendhagyó ragozású igéket csillaggal mindig megjelölik és nagyon hasznos a függelékben szereplő rövid összefoglaló a spanyol igeragozásról, valamint a szótárban szereplő rendhagyó igék felsorolása a ragozásukra vonatkozó információkkal.

Végezetül ismét idézném a szótárkészítők szavait, mert azokkal teljes mértékben egyetértek: „Bízunk benne, hogy szótárunk jó szolgálatot tesz mindazoknak, akik meg akarnak ismerkedni a világ egyik legfontosabb nyelvével, a hazánkban is egyre inkább tanult és megbecsült spanyollal.”

Úgy legyen!

Rentería Anna-Mária

Olaszy Kamilla

Wortfamilien/Szócsaládok (A-J)

OLKA: Budapest, 2003. 338 p.

Wortfamilien/Szócsaládok (K-Z)

OLKA: Budapest, 2004. 367 p.

Olaszy Kamilla gazdag munkásságával a nyelvtanulót, a nyelvvizsgázót segíti. Könyvei a nyelvtanár számára is hasznos fogódzót nyújtanak. Nemcsak korszerű szóanyaggal, autentikus szövegekkel dolgozik, hanem könyvei gyakorlatorientáltak, gyakorló feladatok sorát tartalmazzák megoldó kulcsokkal.

Ezúttal szótáríróként mutatkozik be *Wortfamilien* című könyvével, amely kiválóan használható a germanista képzésben, de jelentős segítséget nyújt a német nyelvet közép- és felsőfokú szinten elsajátítani vágyók számára is. Így Olaszy Kamilla könyvét szótárként/rendhagyó szótárként, segédkönyvként/tankönyvként definiálhatjuk. Bázisnyelve a német, célnyelve a magyar.

Az egyes szócikkekhez tartozó példamondatok gazdag tárházát jeleníti meg a szótár. Autentikus példamondatai révén a könyv a

hallgatókat bevezeti az adott szó modern használatába, a szavak tehát kontextusba ágyazva is megjelennek. Az egyes szócsaládok után található feladatok megoldásával és annak ellenőrzésével megtörténik az azonali visszacsatolás is.

A szókincsfejlesztést tűzte ki célul könyvében, könyvével a szerző és teszi ezt rendhagyó módon, minthogy a szókincsfejlesztést célzó hasonló mű a magyar könyvpiacra nincsen. A könyv megírásához Augst, Gerhard – Langner, Heidemarie – Müller, Karin: *Wortfamilienwörterbuch der deutschen Gegenwartssprache*. Niemeyer, Tübingen, 1998. szolgált alapul.

A szókincsfejlesztés a nyelvoktatás egyik kardinális kérdése. A szókincsbővítés nagy-szerű módja a szócsaládokra fókuszálás, vagyis az azonos etimológiai töből eredő, azonos lexémából származó szavak összességének/csoportjának a bemutatása, pl. *fahlässig – fahren, die Vorfahrt, der/die Lebensgefärte, die Irrfahrt, erfahren usw.; schließlich – schließen, der Anschluss, der Schlussverkauf, ausschließen*.

Az összetett főnevek azonos alaptagjuk vagy azonos meghatározó tagjuk alapján tartoznak egy-egy szócsaládhoz, pl. *die Fahrt – die Bahnfahrt, die Schiffahrt, das Fahrrad, das Fahrzeug, die Fahrspur, die Fahrprüfung, der Fahrtwind.; der Kauf – der Vorverkauf, der Schlussverkauf, die Kauflust, der Kaufmann*.

Igék és főnevek rokoníthatók ily módon, pl. *fahren – der Fahrer, erfahren – die Erfahrung, durchfahren – die Durchfahrt; kennen – die Anerkennung, erkennen – die Erkennung, die Erkenntnis*.

Melléknevek és főnevek rokoníthatók, tartoznak egy szócsaládhoz, pl. *alt – Altersbeschwerden, der Altbundeskanzler, die Altersgrenze, der Altweibersommer usw.; recht – das Arbeitsrecht, das Eherecht, der Rechtsanwalt, der Rechtsbruch*.

Főnevek, igék és melléknevek rokoníthatók, pl. *der Dank – danken – dankbar; die Arbeit – arbeiten – arbeitsscheu; der Fall – fallen – fällig; die Gabe – geben – begabt;*

die Not – aufnötigen – notwendig; das Urteil – urteilen – urteilsfähig.

Mellesleg a szócsaládokra épít több általam ismert németországi általános iskolai 1., 2., 3., 4. osztályos tankönyv, melyek szótárakat is tartalmaznak, pl. Edmund Wetter: *Schlag auf, schau nach!* Offenburg, 1994. Mildenerger Verlag GmbH. tankönyve, mely Baden-Württemberg tartomány általános iskoláiban használatos.

Olaszy Kamilla könyve 15 szócsaládot tartalmaz: *ackern, bauen, binden, brechen, fahren, fallen, fliegen, kaufen, lehren, nehmen, schlafen, setzen, sprechen, Wasser, zählen*. Vegyünk egy példát a tankönyvből: *bauen, baufällig, bausparen, s. etwas verbauen, das Gebäude, der Bau des Fuchses, Kartoffeln anbauen, der Ackerbau, der Bauer, der Aufbau, die Neubauwohnung, eine Fläche mit Häusern bebauen* stb.

Érdekes lenne a szócsaládot és a szómezőt (a tartalmilag azonosan összetartozó, rokon értelmű szavak sorát) mint két egymást kiegészítő korszerű szemantizációs eljárást egymás mellett szerepeltetni egy szótárban. Elképzelhetőnek tartom az ily módon összeállított szótárt szaktanári munkánkban használni, azaz a szócikkeket / a címszócikkeket a szómező szintjén is bemutatni, azaz a szómezőt hozzárendelni az adott lexémához és ezzel egyidejűleg ezeket a szerző által közölt szócsaládokban megismertetni nyelvtanuló diákjainkkal / hallgatóinkkal.

Olaszy Kamilla könyve olyan gyűjtemény, amely a tanár / a tanuló kényelmét szolgálja, hisz készen kap az olvasó nyelvtani, lexikai ismereteket, mondatpaneleket, ha kell, az adott alapigéhez tartozó leggyakoribb prepozíciós igéket is megtaláljuk a könyvben, illetve a szóalkotás mindkét módjára: a derivációra és a kompozícióra is példák sokaságát vonultatja fel a szerző.

Az olvasó / a nyelvtanuló a könyv segítségével megtanulja a szóképzés rendszerét és így egyre több új, még nem ismert összetélt tud képezni. Nem derül ki azonban, hogy milyen logikával került ez a 123 szócikk kiválogatásra, hogy sorrendiségüket az

ábécé renden túl milyen vezérlőelv határozza meg.

A szavak jelentését a szerző a magyar ekvivalenssel magyarázza, illetve példamondatban szerepelteti, ami a hagyományos, de mindig célravezető szemantizációs eljárásokhoz sorolható. Nagy teljesítménynek tartom, hogy 75 szócikk (1. kötet: 75 szócikk, 2. kötet: 48 szócikk) 6000 új szó (1. kötet: 3000 új szó, 2. kötet: 3000 új szó) megtanulását, begyakorlását teszi lehetővé.

A könyv a szócsaládok bemutatásával olyan új szemléletmódot tükröz, amelynek az alkalmazása nemcsak a szókincs bővítést szolgálja, hanem a korszerű tanítási módszerek egyike is lehet, amellyel a szótanulást és szótanítást érdekessé, kreatívvá, sőt eredményessé tehetjük.

Steinerné Molnár Judit

Pálffy Miklós

Francia–magyar, Magyar–francia tanulószótár érettségizőknek, nyelvvizsgálóknak

Grimm Kiadó: Szeged, 2004.

XXIV+831 p.

A Grimm Kiadó hosszú évek óta vállalkozik arra a feladatra, hogy különféle típusú szótárakkal lássa el a nyelvtanulókat. Készült már Szegeden gyerekeknek szánt szinonimaszótár; francia, német, spanyol és holland szótár nyelvtanulóknak; tematikus szótárak németül, olaszul és angolul. A szakszókincs sorozatban pedig a gazdasági szótárak német, angol és francia kétirányú változatai készülnek. Hazánkban újdonság a tanulószótár sorozat, amelynek legutóbbi megjelent darabja ez a francia–magyar szótár.

Pálffy Miklós nyelvész professzor egész munkásságát a lexikográfiának szentelte. Korábban megjelent műveinek (*Francia nyelvtan a középiskolák számára* – 1972, *Francia igei vonzatok* – 1979, *Précis de lexicologie française* – 1983, *Francia–magyar*

kéziszótár – 1999, *Lexicographie informative et sémantique française* – 2000) eredményei megtalálhatók a most született *Tanulószótárban*. Franciául tanuló diákok generációi nőnek fel évtizedek óta ezeken a kiadványokon.

Franciaországban, ahol a szótárkiadásnak óriási hagyományai vannak, nem meglepő, hogy a nagy kiadóházak (Robert, Larousse, Hachette) évente jelentetnek meg új egy nyelvű szótárakat. Korosztályonkénti csoportosítást alkalmaznak (*Le Robert Benjamin*, *Le Robert Junior*, *Le Robert des jeunes*), vagy a nyelvi szintnek megfelelő felosztást (*Mini débutants*, *Maxi débutants*, *Dictionnaire du français au collège*) és természetesen terjedelemben is eltérő (zseb-, kis-, kézi-, közép-, nagyszótár) kiadványok születnek. A tanulószótárak bő választékával találkozunk: *Le Robert Méthodique*, *Dictionnaire méthodique du français actuel*, *Dictionnaire du français usuel*, *Le Robert quotidien* stb. Minden alsó tagozatos osztályban, a vállalatok irodáiban, a legtöbb otthonban ott sorakoznak a szótárak, hogy bármikor ellenőrizni lehessen a helyesírást, kiejtést és a szinonimákat.

Magyarországon hagyományosan inkább a kétnyelvű szótárakat részesítik előnyben a nyelvtanulók. Borbás László, a Grimm Kiadó igazgatójának felmérése szerint (Oszetky–Pálffy–Borbás: *Szótárszerkesztés, szótárkiadás*, Szeged, 2004, 159 p.) még a nyelvszakos egyetemi hallgatók is inkább kétnyelvű szótárt használnak. Hasonló tendenciáról számol be Szöllősy Éva (MTA Nyelvtudományi Intézet) *Angolul tanulóink szótár választási szokásairól* című tanulmányában (*Modern Nyelvoktatás*, vol. X. nr. 4. pp. 28–46). Fontos tehát, hogy a születő új szótárak kielégítsék a célcsoportok igényeit és megfeleljenek korunk elvárásainak. Pálffy Miklós tanulószótára minden tekintetben eleget tesz ezeknek a kívánalmaknak.

Mik ezek az elvárások? Biztosítani kell a tudományos hátteret (MTA Nyelvtudományi Osztály Szótári Bizottság), ismerni kell a Magyarországon forgalomban lévő kétnyel-